

ՀԱՍՏԱՏՈՒՄ ԵՄ՝

Շրջակա միջավայրի նախարար
Հակոբ Սիմիոյան

«30» 03 2023թ.

ՊԵՏԱԿԱՆ ՓՈՐՁԱՔՆՆԱԿԱՆ ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ

ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ՎՐԱ ԱԶԴԵՑՈՒԹՅԱՆ
ՓՈՐՁԱՔՆՆՈՒԹՅԱՆ

ԲՓ № 0053 - 23

Ձեռնարկող՝

«Զի Թի Բի Սթիլ» ՍՊԸ

Ք Երևան, Պոռշյան 12

Գործունեությունը՝

Արարարի մարզի Երասխ գյուղում սև մետաղի ջարդոնի
վերամշակման շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության
գնահատման հաշվեքվություն

Արարարի մարզ

«Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության
փորձաքննական կենտրոն» ՊՈԱԿ-ի
տնօրենի պարտականությունները կատարող՝

Խաչիկ Մարտիրոսյան

Առդիր եզրակացությունը՝ 10 թերթ

ՊԵՏԱԿԱՆ ՓՈՐՁԱՔՆՆԱԿԱՆ ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ
ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ՎՐԱ ԱԶԴԵՑՈՒԹՅԱՆ ՓՈՐՁԱՔՆՆՈՒԹՅԱՆ

ԲՓ № 0053-23

« 30 » 03 2023թ.

Արարատի մարզի Երասխ գյուղում սև մետաղի ջարդոնի վերամշակման
շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման հաշվետվություն

Ձեռնարկող՝

«Զի Թի Բի Սթիլ» ՍՊԸ

Ներկայացված նյութեր՝

Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության
գնահատման հաշվետվության /ՇՄԱԳ/
նախագծային փաստաթղթեր

Գտնվելու վայրը՝

Արարատի մարզ, Երասխ բնակավայր

Ներածական մաս. Վարչական տեսակետից հայցվող տարածքը գտնվում է Արարատի մարզի Արարատ համայնքում Երասխ բնակավայրի Բարեկամության փողոց 6 հասցեում՝ նախկինում խախտված տարածքում: Տարածքը գտնվում է սահմանագոտում, Նախիջևանի հինքնավար Հանրապետության սահմանից մոտ 800մ հեռավորության վրա՝ նախկինում օգտագործվել է որպես պահեստարան: Մարզկենտրոն Արտաշատ քաղաքից հեռու է 36կմ դեպի հարավ-արևելք, մայրաքաղաք Երևանից՝ 60կմ դեպի հարավ և ծովի մակարդակից 810մ բարձրության վրա:

Համաձայն «Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման և փորձաքննության մասին» օրենքի 14-րդ հոդվածի, 4-րդ մասի, 5)-րդ կետի բ. ենթակետի՝ դասակարգվում է «Ա» կատեգորիայի գործունեության տեսակ:

Նկարագրական մաս. ՀՀ-ում շահագործվող երկաթի հանքեր չկան, սակայն պողպատից ստացվող արտադրանքի պահանջարկը հանրապետությունում գնալով աճում է: Դա կապված է նաև Հանրապետությունում շինարարության ծավալի աննախադեպ աճի հետ, որի համար անհրաժեշտ հիմնական նյութերից մեկը հանդիսանում է որակյալ և մատչելի գներով ամրանի (արմատության) ձեռքբերումը: Ամրանը Հայաստանը հիմնականում ձեռք է բերում

Ռուսաստանից, Ուկրաինայից, Պարսկաստանից, որոշ քանակն էլ արտադրվում է Հայաստանում: Բացի այդ հանքահարստացման, ցեմենտի, գաջի գործարաններում տեղադրված գնդավոր աղացների համար անհրաժեշտ են պողպատե գնդեր՝ հումքի աղացման համար: Հիմնականում այդ գնդերը ներմուծվում են տարբեր երկրներից, իսկ մի փոքր մաս էլ արտադրվում է Չարենցավանում, Ալավերդիում: Փաստացի երկաթի ջարդոնի տոննան 40 000-45 000դր վաճառում ենք արտերկրին և նրանցից 9-10 անգամ ավել գնով գնում պատրաստի ապրանք: Հետևաբար, անհրաժեշտ է երկրի ներսում զարգացնել սեփական երկրորդական հումքի օգտագործումը, ինչը թույլ կտա ստեղծել Հանրապետությունում լրացուցիչ աշխատատեղեր, ավելացնել ուղղակի և անուղղակի մուտքերը բյուջե, մրցակցության հաշվին նվազեցնել տվյալ արտադրանքի գները տեղական շուկայում: Համաձայն Զբաղվածության պետական գործակալության 01.01.2022թ. վիճակագրական տվյալների Արարատի մարզում գործազուրկների քանակը կազմում է 9900 մարդ: Երասխավան գյուղում գործազուրկների թվաքանակը 182-ն է: Նախագծի իրականացման դեպքում կստեղծվի նոր 250 աշխատատեղ, ընդ որում աշխատանքի ընդունվելու առաջնահերթությունը կտրվի նախևառաջ Երասխավան գյուղի բնակիչներին, այնուհետև նախագծի մատչելի գոտում (մոտակա բնակավայրեր) գտնվող բնակավայրերի բնակիչներին, որի համար կա նախնական պայմանավորվածություն ընկերության ու համայնքի միջև: Գործարանում աշխատողները կունենան բժշկական ապահովագրություն, բանվորների աշխատավարձը կկազմի 250 000-270 000դրամ: Ընկերությունն արդեն իսկ մինչ նախագծի իրականացումը սկսել է գյուղում խաղահրապարակի և ֆուտբոլի դաշտի շինարարություն: Նախատեսվում է Երասխավանում կազմակերպել պրոֆտեխնիկական ուսումնարան, որտեղ կպատրաստվեն տարբեր մասնագետներ, նախագծվող և մարզի այլ ձեռնակություններում աշխատելու համար:

Ինդուլցիոն վառարանը աշխատելու է հոսանքով: Ներդրվող տեխնոլոգիան և օգտագործվող սարքավորումները արդիական են և ՀՀ-ում կիրառվում են առաջին անգամ: Օրինակ, գնդային աղացագնդերի համար ՀՀ ներդրված տեխնոլոգիան նախատեսում է ջարդոնի ձուլման վառարանի պարբերաբար օգտագործում, որից հետո վառարանը ամբողջովին դատարկվում է և բեռնվում նոր մասնաբաժնով: Առաջարկվող արդիական տեխնոլոգիան անընդհատ է՝ գնդերը ստանում են պարուրավոր գլոցահաստոնի շնորհիվ, առանց կոճղակաղապարների օգտագործման: Կազմակերպվող արտադրամասում նախատեսվում է ստանալ ամրաններ և աղացման համար գնդեր: Գործարանի համար հումք է հադիսանալու սև մետաղի ջարդոնը, որը գնվելու է հիմնականում ջարդոնների ընդունման կետերից: Արտադրամասի տարեկան արտադրողականությունը նախատեսվում է 108000 տոնա սև մետաղի ջարդոնի վերամշակում: Ըստ բնապահպանության նախարարի 26.10 2006թ. 342-ն որոշման սև «մետաղների ջարդոնը և թափոն» դասը 351000000000 այսինքն այն վտանգավոր չէ: Զարդոնի տեղափոխումը իրականացվում է 25տ Կամազ մակնիշի բեռնատարերով ՀՀ տարբեր մարզերից և Երևան քաղաքից: Երթուղիների օրական քանակը 12-ն է: Մետաղաջարդոնի արտաչափ կտորները կտրվում են գազաեռակցման եղանակով: Վառարանները ինդուլցիոն տիպի են աշխատում են հոսանքով: Վառարանները հոսանքով ապահովելու համար Արարատի մարզի Երասխ գյուղում սեփական կարիքների համար նախատեսվում է կառուցել 110/10կՎ ենթակայան, որի հզորությունը կազմելու է 1x25.0կՎՏ: Զրապահանջը նախատեսվում է ապահովել գրունտային ջրերի հաշվին, որոնց մակարդակը տարածքում շատ մոտ է:

մակերեսին: Ընդունված ջարդոնը տեսակավորվում է և բեռնվում 25տ Electrotherm India Limited մակնիշի ինդուկցիոն վառարան, ավելացնում են կիր ու հալեցնում: Ձուլումը իրականացվում է 1700-1800 C ջերմաստիճանի տակ: Հալվածքից վերցվում է նմուշ և ուղարկվում լաբորատորիա անալիզի: Լաբորատորիայից ստացված անալիզի հիման վրա, որոշվում է հավելանյութերի ավելացման քանակը և տեսակը, որպեսզի ստանան անհրաժեշտ մակնիշի պողպատ: Որպես հավելանյութ օգտագործում են ֆեռոսիլիցի (FeSi), ֆեռոմանգանի (FeMn), անհրաժեշտության դեպքում նաև փոքր քանակի ածուխ: Ավելացվող նյութերի արդյունքում ստանում են պահանջվող որակի պողպատի մակնիշներ՝ Fe-415, Fe-500, Fe-550: Վերջապատումից հետո (доводка) հալույթը բարձում են շերտփի մեջ և լցնում անընդհատ գործող հալույթից նախապատրաստվածքի ստացման վառարան: Վառարանից դուրս եկող հալվածքը հովացվում է ջրերով կրիստալիզատորում, որտեղ սառեցվում է միայն հալվածքի մակերեսը: Ստացված նախապատրաստվածքը տալիս են հղովակաուղի (рольганг), որտեղից նա ուղղվում է կամ գլոցահաստոց (прокатный стан) աղացման պողպատե գնդերի ստացման համար կամ ամրանների ստացման գլոցահաստոն:

Հայցվող տեղամասի կորդինատներն են ARM WGS-84 համակարգով՝

Կորդինատները		
	Y	X
1.	8485411.5148	4400258.5832
2.	8485403.2287	4400282.5186
3.	8485397.0856	4400300.2928
4.	8485391.5725	4400298.4228
5.	8485364.1841	4400291.7617
6.	8485349.0739	4400331.5953
7.	8485344.7629	4400330.0463
8.	8485343.5358	4400334.0163
9.	8485343.1968	4400335.0843
10.	8485340.4108	4400333.9433
11.	8485312.4974	4400400.9183
12.	8485324.7156	4400406.3044
13.	8485328.0066	4400407.6744
14.	8485330.7667	4400408.8584
15.	8485333.9367	4400410.1034
16.	8485341.9498	4400413.3985
17.	8485341.2858	4400414.9405
18.	8485570.2190	4400503.8518
19.	8485572.8800	4400505.0268
20.	8485574.1851	4400502.0927

21.	8485577.6111	4400495.9537
22.	8485580.2751	4400497.0397
23.	8485598.5204	4400465.8402
24.	8485607.5815	4400449.9580
25.	8485612.4666	4400442.0559
26.	8485615.6926	4400436.5998
27.	8485655.0382	4400370.4538
28.	8485583.9202	4400337.2904
29.	8485572.3290	4400332.6263
1	8485411.5148	4400258.5832

Համաձայն ՀՀՇՆ 20.04 - «ՀՀՇՆ 20.04-«ԵՐԿՐԱՇԱՐԺԱԴԻՄԱՑԿՈՒՆ ՇԻՆԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ. ՆԱԽԱԳԾՄԱՆ ՆՈՐՄԵՐ»»-ի և ՀՀ տարածքի սեյսմիկ գոտիավորման քարտեզի՝ Երասխ համայնքը գտնվում է սեյսմիկ առաջին գոտում: Գրունտների հնարավոր սեյսմիկ արագացումները կազմում են $A=0.3g$ և ունի 8-9 բալ սեյսմիկ ռիսկայնության աստիճան: ՀՀ սողանքային աղետի կառավարման ծրագրի համաձայն՝ Ճապոնիայի միջազգային համագործակցության ծրագիր, 2017թ. օգոստոս, Երասխ համայնքում բացակայում են սողանքները: Մթնոլորտային օդն աղտոտող նյութերի ֆոնային կոնցենտրացիան ներկայացվում է հիմք ընդունելով նշված բնակավայրերի (մինչև 10,0 հազ. բնակիչ) ֆոնային աղտոտվածությունը: Հայէկոմոնիտորինգ ձեռնարկ-ուղեցույցի համաձայն մինչև 10 հազար բնակչությամբ բնակավայրերի համար օդի ֆոնային աղտոտվածության ցուցանիշներն են՝ փոշի՝ 0.2 մգ/խմ, ծծմբի երկօքսիդ՝ 0.02 մգ/խմ, ազոտի երկօքսիդ՝ 0.008 մգ/խմ, ածխածնի օքսիդ՝ 0.4 մգ/խմ:

Գործարանը նախատեսվում է կառուցել արդեն իսկ խախտված տարածքում, որտեղ մնացել են կիսաքանդված շինություններ, պատնեշի մնացորդներ և այլն: Այս տարածքում բացակայում է կենդանական և բուսական աշխարհը, հողի բերրի շերտը, մոտակայքում չկան պատմական հուշարձաններ ու բնության հատուկ պահպանվող տարածքներ: Տարածքի ընտրությունը, կիրառվող արդիական տեխնոլոգիան և նախատեսվող բնապահպանական միջոցառումները նվազագույնի պետք է հասցնեն շրջակա միջավայրի և մարդկանց առողջության վրա բացասական ազդեցությունը: Մթնոլորտային օդի որակի կանոնավոր մոնիթորինգը թույլ կտա արագ արձանագրել և ձեռնարկել համապատասխան միջոցառումներ շրջակա միջավայրի աղտոտումը կանխելու համար: Մոնիթորինգի անցկացման նախնական ծրագրում նախատեսված է՝ նմուշառում, չափումներ՝ ավտոմատ չափման սարքերով. փոշու կոնցենտրացիա՝ Aerocet 831 կամ նմանատիպ սարքով՝ 10 օրը մեկ անգամ, աղմուկի չափման սարքով՝ 15 օրը մեկ անգամ: Մոնիթորինգի իրականացման նպատակով ընկերությանը նախատել է ծախսել տարեկան 930 000դրամ:

Երասխ համայնքի հողերը գորշ կիսաանապատային հողեր են: Կիսաանապատային գորշ հողերը ձևավորվել են տեղակուտակ, տեղակուտակ-ողողաբերուկային խճային և խճաբեկորային կարբոնատային մայրատեսակների վրա: Այս հողերը ունեն հիմնականում կավավազային մեխանիկական կազմ, բավականաչափ կմախքային զանգվածի պարունակությամբ: Ստրուկտուրան փոշե-հատիկային կամ վառողանման է, ջրակայուն

ագրեգատների քանակը չի գերազանցում 30-35%: Առանձին տեղերում հողի խորը շերտերում հաճախ բավական քանակությամբ ջրալույծ աղեր են կուտակվում (մինչև 1-1.5%), որոնք գլխավորապես ներկայացված են Ca SO_4 , MgSO_4 և այլ աղեր: Գործունեության ենթակա տարածում բացակայում է հողի բերրի շերտը: Շրջանին մոտիկ խոշոր ջրային արտերիան Արաքս գետն է՝ իր Վեդի վտակով: Արաքս գետը սկիզբ է առնում Բյուրականի լեռնազանգվածում, և միջին հոսանքում, 120կմ երկարությամբ հոսում է Թուրքիայի հետ պետական սահմանով: Արաքս գետի ավազանը ընդգրկում է Հայաստանի տարածքի 73.5% և հանդիսանում է ջրընդունիչ հարավային շրջանի բոլոր գետերի համար: Գետի սնուցումը խառն է: Գարնանը, կապված ձնհալքի և առատ անձրևների հետ, տեղի են ունենում բուռն վարարումներ: Արաքսը ջրառատ գետ է, ջրի մաքսիմալ ծախսը դիտվում է մայիս-հունիս ամիսներին և հասնում է 550լսմ/վ, նվազագույնը՝ օգոստոս-սեպտեմբեր ամիսներին: Ստորգետնյա ջրերի երկրաքիմիական ռեժիմը կայուն չէ, ջրերի ընդհանուր հանքայնացումը տատանվում է լայն սահմաններում՝ ըստ սեզոնայնության: Այդպիսի երևույթները բնորոշ են ստորգետնյա ջրերի այն հորիզոնների համար, որոնք ճնշումային ենթահորիզոնների ջրերից բացի սնուցվում են նաև մակերևութային և ոռոգման ջրերով: Գրունտային ջրերի հանքայնացման վրա որոշ ազդեցություն է գործում հողից գոլորշիացման աստիճանը: Ստորգետնյա ջրերի ջրաքաշումը ուղղված է դեպի Արաքս գետը: Գործունեության ենթակա տարածքում բացակայում են ստորերկյա ջրերը: Իսկ ամենամոտ ջրագրական միավորը Վեդի գետն է, որից ունեցած հեռավորությունը ավելի քան 20կմ է: Գործունեության ենթակա տարածքը գտնվում է Երասխավան բնակավայրում, որը երկար տարիներ գտնվել է անթրոպոգեն ազդեցության տակ, ինչի շնորհիվ բույսերն ու կենդանիները բացակայում են: Սակայն, դրանց հանդիպելու դեպքում օրենքով սահմանված կարգով կիրականացվեն համապատասխան պահպանական միջոցառումներ: Վերամշակման արտադրամասի տարածքին ամենամոտը ՀՀ հարավ-արևմտյան դարպասն է, որից ունեցած հեռավորությունը ավելի քան 4կմ է:

Ըստ ՀՀ կառավարության 2008 թվականի օգոստոսի 14-ի N 967-Ն որոշման հավելվածի, Երասխ գյուղին ամենամոտ բնության հատուկ պահպանվող տարածքը Խոսրովի արգելոցն է, որը գտնվում է Երասխ գյուղից ուղիղ գծով 2կմ հեռավորության վրա: Ըստ ՀՀ կառավարության 2008 թվականի օգոստոսի 14-ի N 967-Ն որոշման հավելվածի, բնության հուշարձաններից գյուղին ամենամոտն է «Դաշտաքար» քարանձավը, որը գտնվում է 8,6կմ հեռավորության վրա:

Վառարանից հեռացվող բարձր ջերմաստիճան ունեցող գազի խողովակի վրա նախատեսվում է տեղադրել կայծամարիչ՝ հրդեհներից խուսափելու նպատակով: Տաք գազերը մուտք են գործում սառեցման խցիկ, որի ներսում տեղադրված են լինելու բազմաշերտ թիթեղներ՝ ջրմասստիճանը կլանելու և գազի արագությունը նվազեցնելու համար: Մուտք գործող բարձր ջերմաստիճանի գազերի խցիկում սառեցումից բացի, տեղի է ունենում արագության անկում, որի շնորհիվ 4մկ չափից մեծ մասնիկների 10-20% տոկոսը նստում է խցիկում: Գազերի ջերմաստիճանը գտիչի մուտքում պետք է կազմի ոչ ավել քան 80-100°C:

Գազերը փոշուց մաքրման համար նախատեսվում է ճկափողային գտիչներ, որոնց արդյունավետությունը կազմում է 99%: Ջտիչը կահավորված է կայծամարիչով, գտիչի գործվածքը նախապես խոնավեցվում է կալցիումի հիդրօքսիդով, ինչը թույլ է տալիս մաքրել գազերը փոշուց և գազային խարնուկներից: Ջտիչի բունկերի դատարկումը և վերականգնումը իրականացվում է

կամ սեղմված օդով, կամ թրթռման շնորհիվ: Հտիչի թևքային գործվածքները փոխարինվում են 2-3 տարին մեկ անգամ: Բունկերում կուտակված փոշին վերադարձվում է ծուլման վառարան: Հտիչներում օգտագործվելու է տեֆլոնային գործվածք /550գ/քմ/, որն ունի եռակի կար, դիմանում է մինչև 120°C ջերմաստիճանին: Հտիչի գործվածքի ճիշտ ընտրությունից է կախված նրա արդյունավետ աշխատանքը կլանվող դիպերսիոն մասնիկների չափսերը և այլն: Ինդուկցիոն վառարաններից արտանետվող գազերում փոշու պարունակությունը մի քանի անգամ քիչ է քան աղեղային վառարաններից և կազմում է 0,5-1,0 գ/խմ: Եթե անհրաժեշտ լինի տեխնոլոգիական գործընթացում պարբերաբար իրականացնել թթվածնով փչահարում՝ փոշու պարունակությունը վառարանից դուրս եկող գազերում հասնելու է մինչև 5գ/խմ: Արտանետվող գազերը պարունակում են նաև ածխածնի օքսիդ և երկօքսիդ, ջրածին, թթվածին, ազոտ:

Գազերի մաքրման երկրորդ փուլում նախատեսվում է տեղադրել թաց սկրուբեր, որը թույլ կտա լրացուցիչ մաքրել գազերը փոշուց և ազատվել գազատեսակ աղտոտող նյութերից:

Գազերը, փոշին մաքրելու համար նախատեսվում է ասպիրացիոն համակարգ և գազամաքրման երկու փուլ, որը թույլ կտա մթնոլորտ արտանետվող գազերում վնասակար նյութերի պարունակությունները հասցնել սահմանային թույլատրելի կոնցենտրացիաների: Բացի այդ, մթնոլորտում ցրման պայմանները բարելավելու համար նախատեսվում է գազերի մթնոլորտ արտանետման համար 33-35մ բարձրությամբ խողովակ, որի ներքևի տրամագիծը կլինի 1500մմ, իսկ վերինը՝ 1000մմ: CH 245-71 նորմերով սև մետաղի ջարդոնի վերամշակման համար ՍՊԳ չի նախատեսվում: Տոմոշլակը առաջանում է չուգունի տոնոսացման ժամանակ, երբ չուգունից կոնվերտորման եղանակով հեռացվում է ֆոսֆորը:

Տեխնիկական կարիքների համար ջուրը ծախսվում է վառարանի և կրիստալիզատորի հովացման համար: Հովացումը նախատեսվում է իրականացնել FL-250 մակնիշի հովացման կայանի օգնությամբ՝ 13,7մ3/ժամ արտադրողականությամբ: Հովացման կայանը ամբողջությամբ ավտոմատացված է: Շրջանառու ջրի համար նախատեսվում են 5 ռեզերվուարներ՝ յուրաքանչյուրը 172խմ տարողությամբ: Օրական շրջանառու ջրի ծախսը նախատեսվում է 328,8խմ: Թարմ ջուրը ծախսվում է միայն շրջանառու համակարգի լրանուցման համար: Խմելու-կենցաղային կարիքների համար ջուրը ծախսվելու է՝ աշխատողների խմելու համար և ցնցողարաններում: Արտադրական գործընթացից ջրերի արտահոսք չի նախատեսվում, գործարանը աշխատում է լրիվ շրջանառու համակարգով: Արտադրամասի կանաչապատ տարածքների ոռոգման և բաց հրապարակների ջրցանման համար ջուրը գյուղի ոռոգման ցանցից կմատակարարվի: Կենցաղային կեղտաջրերի համար նախատեսվում է արդյական իքնավար կենսաբանական մաքրման կայան, 95-98 % արդյունավետությամբ:

Գործարանի կեղտաջրերը ուղղվում են իքնավար կենսաբանական մաքրման կայան: Թարմ խմելու ջրի ծախսը տարեկան կազմում 3617խմ: Խմելու տնտեսական և սանիտարական օգտագործումից ջրի տարեկան կորուստը կազմում է մոտ 10%: Կենցաղային կեղտաջրերի համար նախատեսված է տեղադրել «Յալմա» մակնիշի իքնավար մաքրման կայան, որը ունի բազմաաստիճան մաքրման համակարգ և ներառում՝ սեպտիկ խուց, անաերոբ կենսաբանական ռեակտոր, կենսազտիչ, առաջին և երկրորդ աստիճանի օդավորման ավազան (աերոտենք), երկու պարզարան և պոմպային հատվածամաս: Մաքրման կայանի արդյունավետությունը կազմում է 98%: Ելնելով մաքրման ուղղվող կեղտաջրերի առավելագույն օրական ծավալից, ընտրվել է «Յալմա» 100Պ մոդելը, որի արտադրողականությունը կազմում է

20 խմ/օր, ընդհանուր ծավալը՝ 26.1 խմ, երկարությունը՝ 7.0 մ, տրամագիծը՝ 2.2 մ, հզորությունը՝ 100 Վտ+պոմպ: Կայանը կարող է ընդունել 3200 լ համազարկային հոսք: Նստվածքի հեռացումը կատարվում է երկու տարին մեկ անգամ: Հնարավոր է մաքրման կայանը փոխարինել ուրիշ նույն մաքրման աստիճան ունեցող ինքնավար կենսաբանական մաքրման կայանով: Գործարանի տարածքում նախատեսվում է հեղեղատար դրենաժային համակարգ՝ տեղումների և ձնհալ ջրերի հավաքման, մաքրման և արտանետման մոտակա ցամաքուրտային ջրանցք: Կենցաղային կեղտաջրերի համար նախատեսվում է արդիական ինքնավար կենսաբանական մաքրման կայան, 95-98% արդյունավետությամբ: Մաքրված ջրերը կարող են արտանետվել տարածքում գտնվող ցամաքուրտային ջրանցքներ:

Սև մետաղաջարդոնի ձուլման արդյունքում առաջանում 1-2 % խարամ, որի տիպային բաղադրությունը կազմում է, %՝ CaO 40-50; SiO₂ 10-20; FeO 15-20; MnO 5-12; MgO 6-10; Al₂O₃ 2-3; P₂O₅ մո 1,5: Տարեկան 108 000 տ արտադրողականության դեպքում կառաջանա 1620 տ խարամ: 25.12.2006 թվականի N430-ն հրամանի հավելվածի ցանկում սև մետաղի ջարդոնի ձուլումից առաջացած խարամի համար վտանգավորության դասը բացակայում է: Խարամը օգտագործվում է ճանապարհաշինությունում՝ 30% փոխարինելով խիճը, ինչը իջեցնում է ճանապարհաշինության արժեքը: Բետոնի արտադրությունում՝ որպես սորբենտ կեղտաջրերի մաքրման համար և այլն:

Յուղոտված լաթեր թափոնները առաջանում են յուղոտված մակերեսների, ձեռքերի, սարքավորումների սրբման և մաքրման արդյունքում: Թափոնի կազմը՝ գործվածք՝ 81-84%, յուղ՝ 10-12%, ջուր՝ 3-6% վտանգավորության դասը՝ 58200600 01 01 4: Թափոններն առանձնացվում և տեղադրվում են հատուկ նախատեսված մետաղական տարողություններում, որտեղ որոշակի քանակությամբ կուտակված թափոնները պարբերաբար տեղափոխվում են աղբավայր: Տարեկան կառաջանա մոտավոր 100 կգ՝ 0.1 տ: Պինդ կենցաղային թափոններին պատկանում են՝ թուղթը, սովարաթուղթը, տեքստիլը, պլաստմասը և այլն: Թափոնների առաջացման նորման 0,3 խմ/տարի՝ 1 մարդու համար: Տեսակարար կշիռը՝ 0,25 տ/խմ: Կազմակերպությունների գործունեությունից կենցաղային տարածքներից առաջացած չտեսակավորված աղբը (բացառությամբ խոշոր եզրաչափերի) պատկանում է վտանգավորության 4-րդ դասին, ծածկագիր 91200400 01 00 4: Պինդ կենցաղային թափոնները կուտակվում են տարածքում առկա աղբամանների մեջ, որտեղից պարբերաբար տեղափոխվում են աղբավայր, որի տեղանքը պետք է համաձայնեցված լինի տեղական կառավարման մարմինների հետ: 250 աշխատողների դեպքում տարեկան կառաջանա 250 x 0,3 x 0,25 = 18,75 տ կենցաղային աղբ:

Նախատեսվում է շրջակա միջավայրի վրա հնարավոր ազդեցության բացառմանը, նվազեցմանն ու փոխհատուցմանն ուղղված բնապահպանական միջոցառումների ծրագիր, այդ թվում՝

Գործարանում նախատեսվում է ասպիրացիոն համակարգ, երկու փուլային գազափոշեմաքրում և 33-35 մ բարձրությամբ գազերի արտանետման խողովակ, ինչը կբարելավի ցրման պայմանները: Տեղադրվելու արդիական ճկափողային զտիչ, որի արդյունավետությունը կազմում է 99%: Բացի այդ զտիչների գործվածքները նախապես խոնավեցվում է կալցիումի հիդրօքսիդով, ինչը թույլ է տալիս մաքրել գազերը փոշուց և գազային խառնուկներից:

- Ասպիրացիոն համակարգը պետք է բացառի անկազմակերպ արտանետումները մթնոլորտ,

- գործարանը աշխատելու է ավտոմատացված ջրի շրջանառու համակարգով, ինչը կբացառի արտադրական ջրերի արտահոսքը շրջակա միջավայր և կիսնայի թարմ ջուրը,
- կենցաղային կեղտաջրերը մինչ արտահոսքը մաքրվելու են առնվազն 95% արդյունավետության իքնավար կենսաբանական մաքրման կայանում,
- վառարանի խարամը նախատեսվում է օգտագործել ճանապարհաշինությունում և այլ նպատակներով՝ այսպիսով, կրճատելով թափոնակուտակումը աղբավայրերում,
- շինարարության ավարտից հետո գործարանի տարածքը բարեկարգվելու է և կանաչապատվելու,
- արգելվում է լրացուցիչ տարածքների խախտումը, տարածքից դուրս թափոնների կուտակումը:

Հակավթարային միջոցառումներ՝ տեղամասը պետք է ապահովված լինի փրկանքներով, պատերին փակցված լինեն տեղահանման քարտեզ-սխեմաներ:

Նախագծվող արտադրամասը պատկանում է չափավոր հրդեհավտանգ արտադրություններին: Ծածկի տակ գտնվող, 2 արտաքին պատերով շինության կատեգորիան ըստ հրդեհավտանգության՝ Գ, ներքին առանձնացված տեղամասերի IV աստիճանի հրակայնությամբ (առկա պահվում են, վերամշակվում, տեղափոխվում) չվառվող նյութերը՝ տաք, շիկացած և/կամ հալված վիճակում, որոնց վերամշակման գործընթացը ուղեկցվում է ճառագայթային ջերմության, կայծերի և/կամ բոցի անջատմամբ, ինչպես նաև այրվող գազերը, հեղուկները և/կամ պինդ նյութերը, որոնք վառվում են կամ օգտահանվում են որպես վառելանյութ) : Ներքին հրդեհի մարման համար ջրի ծախսը չի նախատեսվում՝ համաձայն ՀՀՇՆ 40.01.01-2014: Արտաքին հրդեհի մարման համար ջրի ծախսը որոշված է համաձայն ՇՆԼԿ 2.04-02-84 «Ջրամատակարարում: Ըստ ՇՆԼԿ ՇՈՒՄ 2.04-02-84, արտաքին հրդեհի մարման համար ջրի ծախսը կազմում է 15.0 լ/վրկ՝ ելնելով շինության առավելագույն ծավալից և կատեգորիայից: Ըստ ՇՆԼԿ 2.04-02-84 2.16 կետի, արտադրական մեկ-կամ երկհարկանի շենքերի համար, որոնց առավելագույն բարձրությունը չի գերազանցում 18 մ և որոնք ունեն կրող պողպատե կառուցատարրեր (հրակայնության լիմիտը ոչ պակաս քան 0.25 ժամ) և պողպատե պրոֆիլավորված թերթերից պատրաստված պատող կառուցատարրեր (պատեր և պատվածքներ)՝ կիզելի ջերմապահպանիչով, ջրի ծախսն անհրաժեշտ է ընդունել 10 լ/վրկ-ով: Արտաքին հրդեհի մարման համար ջրի ծախսը ընդունված է՝ $15+10=25$ լ/վրկ: Հրաշիջումը նախատեսվում է թարմ ջրի համակարգից, դրա համար արտահրապարակում կտեղադրվեն երկու ռեզերվուարներ 100 և 40տ տարողությամբ: Արտադրամասի արտադրական հրապարակի ջրամատակարարման օղակաձև ցանցի վրա, ջրհորներում նախատեսվում է տեղադրել հակահրդեհային հիդրանտներ: Շինությունը պետք է ունենա հողանցում, գործարանում պետք է լինեն կրակմարիչներ, ավազով արկղ, բահ և այլն: Նախատեսված է հակահրդեհային ազդասարք, բոլոր աշխատողները պետք է ապահովված լինեն բանվորական արտահա-գուստով, կոշիկներով, ձեռնոցներով, ակնոցով և անցնեն հրանգավորում: Մինչև 18 տարեկան մարդկաց աշխատանքը տեղամասում արգելվում է: Մուտք գործարանի տարածք թույլատրվելու է միայն անցագրերով: Ձեռնարկությունը արտակարգ իրավիճակների ծառայության հետ համատեղ պետք է մշակի վթարների վերացման սցենար ու անցկացնի վարժանքներ:

Պատճառաբանական մաս. Արարատի մարզի Արարատ համայնքում օրենսդրությամբ սահմանված կարգով, իրականացվել են հանրային քննարկումներ, որոնց ընթացքում

տեղական ինքնակառավարման մարմինները և հասարակությունը հավանություն են տվել նախատեսվող գործունեությանը: Փորձաքննական գործընթացին մասնակցել են շրջակա միջավայրի նախարարության ստորաբաժանումները, առողջապահության, արտակարգ իրավիճակների, կրթության, գիտության, մշակույթի և սպորտի նախարարությունները, կադաստրի կոմիտեն, քաղաքաշինության կոմիտեն, Արարատի մարզպետարանը, ինչպես նաև քաղաքաշինության կոմիտեում տեղի է ունեցել քննարկում՝ «Արարատի մարզի Երասխ գյուղում սև մետաղի ջարդոնի վերամշակման գործարանի» կառուցման սանիտարապաշտպանական գոտու վերաբերյալ և կազմվել է արձանագրություն: Մասնակիցները հանգել են այն եզրակացությանը, որ ներկայացված հաշվարկները հավաստի են և տվյալ գործունեության համար սանիտարապաշտպանական գոտի չի սահմանվում: Ծրագրի իրականացման արդյունքում շրջակա միջավայրի վրա հնարավոր բացասական ազդեցությունները հիմնականում պայմանավորված կլինեն աշխատանքների իրականացմամբ, որոնք կկրեն ժամանակավոր բնույթ և կլինեն թույլատրելի նորմայի սահմաններում:

Փորձաքննական պահանջներ

- Արտադրությունում գտնվող հրդեհավտանգ հանգույցները պետք է համալրված լինեն հակահրդեհային ավտոմատ սարքով, որը վերահսկում է դրա տարածքում հրդեհի բռնկումը:
- Բոլոր այն էլեկտրական սարքավորումները, որոնք չունեն ավտոմատ սարքեր, ապահովված կլինեն ձեռքի կրակմարիչներով:
- Անհրաժեշտ է պահպանել մթնոլորտային օդը, մակերևույթային և ստորերկրյա ջրերը, հողը ու ընդերքն աղտոտող վնասակար նյութերի առավելագույն թույլատրելի կոնցենտրացիաների սահմանները:
- Չգերազանցել վնասակար նյութերի սահմանային թույլատրելի խտությունները արտանետումներում և արտահոսքերում:
- Անհրաժեշտ է պահպանել աղմուկի, վիբրացիայի, էլեկտրամագնիսականության, ռադիացիոն ճառագայթման և այլ ֆիզիկական ազդեցությունների սահմանային թույլատրելի մակարդակները:
- Պահպանել հողերի գոտևորման ռեժիմները, քաղաքաշինական կանոնները, գյուղատնտեսական հողերի պահպանության կանոնները, սանիտարական պաշտպանիչ գոտիների սահմանված չափերը:
- Անհրաժեշտ է պահպանել մշտադիտարկման ծրագրով նախատեսված գործիքային չափման եղանակով մթնոլորտային օդում փոշու, ազոտի երկօքսիդի, ածխածնի օքսիդի, ծծմբի երկօքսիդի և սահմանային ածխաջրածինների կոնցենտրացիայի վերահսկում: Ընդ որում, դիտակետերը /նմուշառման վայրերը/ նախատեսել ինչպես գործարանի, այնպես էլ բնակելի թաղամասի տարածքներում:
- ՀՀ կառավարության 2002 թվականի ապրիլի 20-ի «Պատմության և մշակույթի անշարժ հուշարձանների պետական հաշվառման, ուսումնասիրման, պահպանության, ամրակայման, նորոգման, վերականգնման և օգտագործման կարգը հաստատելու մասին» N438 որոշմամբ հաստատված կարգի 43-րդ կետի համաձայն, աշխատանքների կատարման ժամանակ

պատմական, գիտական, գեղարվեստական և այլ մշակութային արժեք ունեցող հնագիտական և մյուս օբյեկտների հայտնաբերման պահից անհրաժեշտ է դադարեցնել աշխատանքները և դրա մասին անհապաղ տեղեկացնել լիազորված մարմին՝ համապատասխան պահպանական միջոցառումներ իրականացնելու համար:

- Աշխատանքների կատարման ընթացքում անհրաժեշտ է պահպանել առողջապահության նախարարի 2012 թվականի սեպտեմբերի 19-ի թիվ 15-Ն հրամանով հաստատված սանիտարական կանոնների և նորմերի պահանջները:

- Գործունեությունը սկսելուց առաջ անհրաժեշտ է ստանալ ջրօգտագործման թույլտվություն՝ համաձայն Ջրային օրենսգրքի 21-րդ հոդվածի՝ «Ցանկացած տեսակի ջրօգտագործման համար յուրաքանչյուր ոք պարտավոր է ստանալ ջրօգտագործման թույլտվություն»:

ԵԶՐԱՓԱԿԻՉ ՄԱՍ

«Ջի Թի Բի Սթիլ» ՍՊԸ-ի կողմից ներկայացված Արարատի մարզի Երասխ գյուղում սև մետաղի ջարդոնի վերամշակման շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման հաշվետվության վերաբերյալ տրվում է դրական եզրակացություն՝ վերը նշված փորձաքննական պահանջների պարտադիր կատարման պայմանով:

«Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության փորձաքննական կենտրոն» ՊՈԱԿ-ի գլխավոր մասնագետ՝

Վարդան Հարությունյան